

Rantalaidun-hanke
Koulutus 17.3.2022

Laidunsuunnittelu - yleistä

Maiseman ja luonnonhoidon asiantuntija Kalle Hellström,
Oulun Maa- ja kotitalousnaiset/ProAgria Oulu

Terveystieteiden tutkimuskeskus
THL

HELSINGIN YLIOPISTO

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Mistä liikkeelle suunnittelussa?

- Onko tarvetta ruovikon ja pensaikon raivaukselle ennen laidunnusta? Nämä voidaan tehdä esim. syyskesällä tai talvella. Vanha ruovikko voidaan kulottaa (huomioi palovaara).
- Voit tutkia vanhoja karttoja alueesta ja haastatella alueen vanhempia ihmisiä aiemmasta hoitokäytännöstä.
- Kohteen maalaji ja ravinteisuus vaikuttavat siihen, miten paljon rehua eläimille se tuottaa.
- Vuosien välillä voi olla niityn kasvussa paljon vaihtelua lämpösumman ja sateisuuden takia.
- Myös laiduneläimen valintaan vaikuttavat paikan olosuhteet, nauta sopii kosteammille alueille ja lammas/hevonen kuivemmille ja kovapohjaisille rannoille.

Naudat

- Nautakarja sopii hyvin rantaniittyjen laiduntajaksi, koska ne valikoivat vähemmän syötäväänsä ja eivät syö kasvillisuutta niin läheltä maanpintaa kuin lampaat tai hevoset – lisää monimuotoisuutta
- Naudat syövät vähemmän lehtipuiden lehtiä kuin lampaat, voi olla tarve raivata lepän taimia tai pajua
- Liharotuiset emolehmät usein tehokkaampia laiduntajia verrattuna lypsyrodun hiehoihin. Alkuperäisrodut usein hyviä maisemanhoitajia.
- Naudat eivät arastele mennä myös matalaan veteen syömään, laidun onkin hyvä aidata meren puolelta tai jos syvä ranta, riittävä johdeaita veteen

Lampaat

- Lampaista on käytetty vähemmän merenrantaniittyjen hoidossa kuin nautoja. Lampaat eivät mene luhtaisempiin ja upottavimpiin kohtiin. Märillä laitumilla voi olla loisongelmaa.
- Lampaat ovat kuitenkin hyviä laiduntajia vähätuottoisemmilla kivikkoisilla ja hietikkoisilla rannoilla ja saarilla.
- Lampaat syövät enemmän ruohoja kuin heiniä – voi olla haitallista joillekin matalille, harvinaisille ruohokasveille.
- Lampaat ovat hyviä vesakontorjuja, syövät mielellään lehtipuiden lehtiä ja joskus kuortakin.
- Lampaiden osuus merenrantaniittyjen laiduntajana kasvanut erityisesti maakunnan eteläosassa (Kalajoki, Pyhäjoki)

Jos hakee viisivuotista hoitosopimusta ELY-keskuksesta perinnebiotoopin tai luonnonlaitumen hoitoon, tulee hakemukseen liittää hoitosuunnitelma koko sopimusajalle.

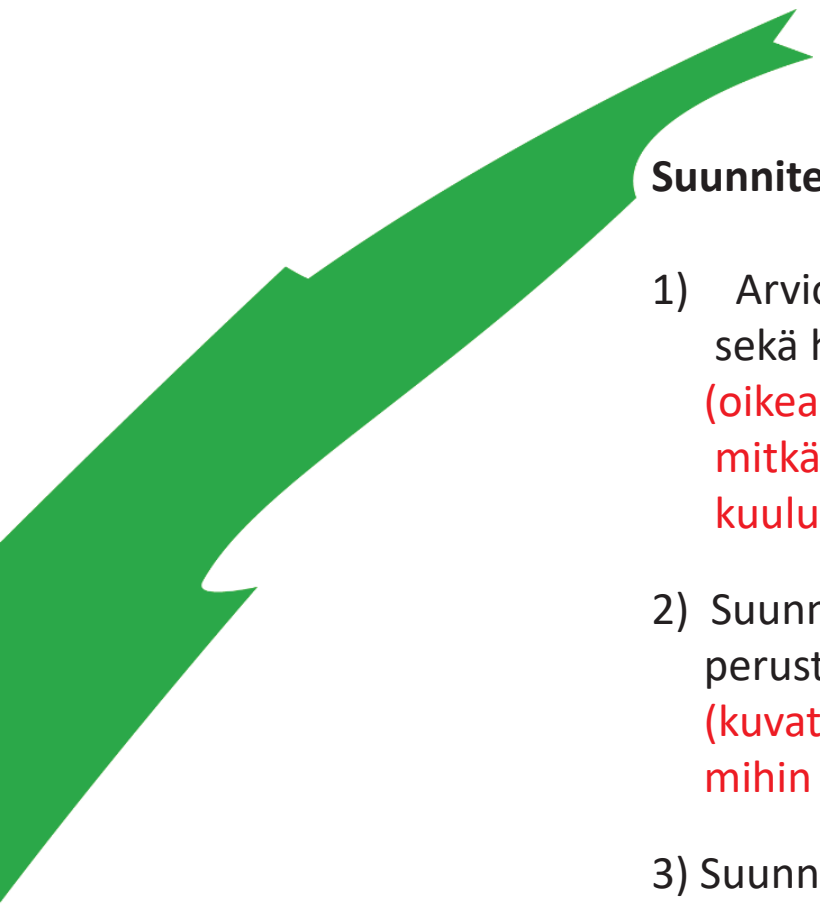
Tukea haetaan 15.6.2022 mennessä Ruokaviraston lomakkeella nro **253**.
ruokavirasto.fi -> Viljelijät -> Tuet ja rahoitus -> Lomakkeet -> Viljelijätuet -> 253
Ympäristösopimus: ”Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito”

Hoitosuunnitelman voi laatia itse tai teettää asiantuntijalla.

Vanhempia mallisuunnitelmia Vyyhti-hankkeen materiaaleissa:

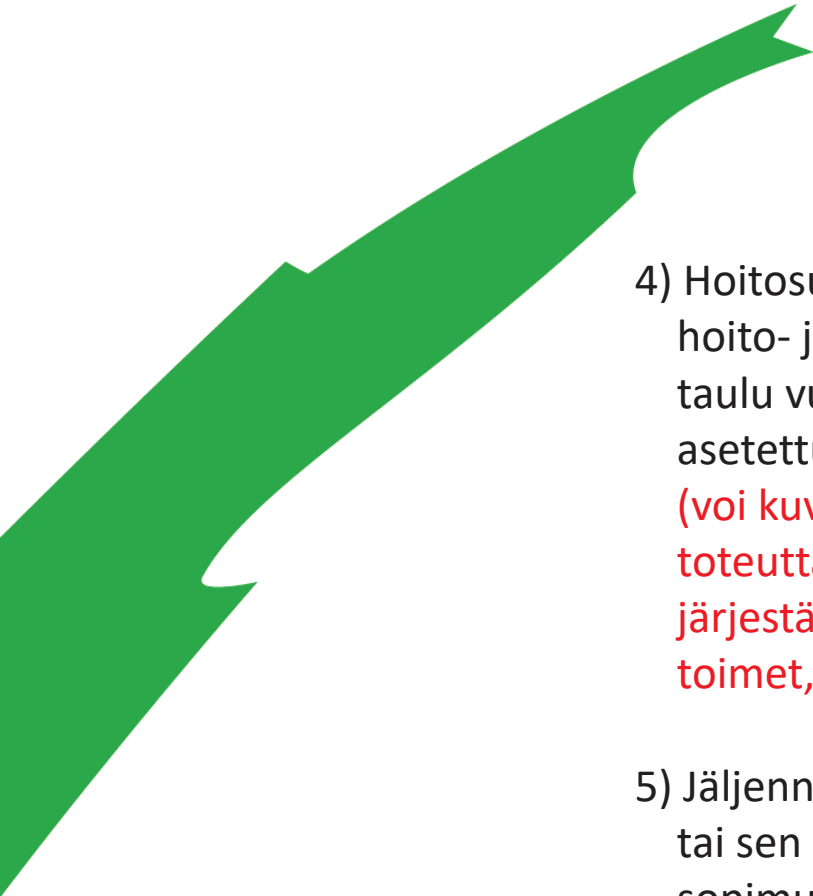
<https://www.proagriaoulu.fi/fi/vyyhti-esimerkkisuunnitelmat/>

Suunnitelmassa tulee esittää nämä asiat:

- 1) Arvio hankkeen vaikutuksista ympäristöön tai maisemaan sekä hoidon tavoitteet.
(oikeanlainen hoito yleensä edistää näitä tavoitteita, voi kuvata mitkä luontotyypit ja lajit hyötyvät hoidosta. Monet rantalaitumet kuuluvat Naturaan/ovat suojelualueita, arvio hoidon vaikutuksista)
- 2) Suunnitellun hankkeen yleiskuvaus ja tavoitteet, jonka perusteella voidaan arvioida alueen luonto- ja maisema-arvoja
(kuvataan alueen luontotyypit, jotain vanhasta maankäytöstä, mihin hoidolla pyritään)
- 3) Suunnitelma-alueen kartta uusien lohkojen osalta, voi olla lohkokartta.
(uudet lohkot piirretään kartalle VIPU-palvelussa ja kunnan maaseututoimi vahvistaa ne; ilmakuvapohja havainnollisin, hyvä tehdä muutokset ajoissa, esim. jo huhti-toukokuussa)

4) Hoitosuunnitelma, jossa kuvataan yksilöidyt perustamis-, hoito- ja muut toimenpiteet lohko-kohtaisesti ja toteutusaika-
taulu vuosittain. Myös selostus, miten toimenpiteet edistävät
asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

(voi kuvata mm. raivaus- ja aitaamisjärjestelyjä, laidunnuksen
toteuttamiskäytännöt, ajankohdat, eläinmäärät, juomaveden
järjestäminen, eläinten valvonta, laitumen lohkotus, täydentävät
toimet, esim. täydennysniitto. Toimet voi koota taulukoksi.)

5) Jäljennös hoitopäiväkirjasta tai lohkomuistiinpanoista, jos alue
tai sen osa on kuulunut aiemmin suunnitelmaa vaativaan
sopimukseen.

Esimerkki hoitosuunnitelman lohkokartasta merenrantalaitumella

Oikean laidunpaineen valinta

Arvioita perinnebiotoopeille soveltuvista laidunnuspaineista (eläimiä/ha) koko laidunkauden ajalle (noin 120 laidunpäivää). Lähde: Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö 2000.

Perinnebiotooppi	Hieho < 1 v	Hieho > 1 v	Lihanauta < 1 v	Emolehmä + vasikka	Uuhi + 2,5 karitsaa	Hevonen
Kuiva niitty / keto	1,0 – 1,2	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6	0,2 – 0,4	1,5 – 2,0	0,4 – 0,8
Tuore niitty	2,0 – 2,5	1,0 – 1,8	0,9 – 1,2	0,5 – 0,8	2,0 – 2,5	1,0 – 1,4
Kosteaa niitty / rantaniitty	1,5 – 3,0	1,0 – 1,8	0,7 – 1,4	0,5 – 1,0	2,0 – 4,0	0,8 – 1,6
Hakamaa	1,2 – 2,0	0,7 – 1,3	0,5 – 1,0	0,4 – 0,8	1,5 – 2,5	0,6 – 1,2
Metsälaidun	0,2 – 0,8	0,05 – 0,5	0,05 – 0,4	0,04 – 0,3	0,2 – 1,0	0,05 – 0,4
Viljelty laidun	7,5	4,8	3,6	2,5	10	3,9

**Esimerkkejä käyteenkäytetyistä laidunpaineista muutamilla
merenrantaniityillä Pohjois-Pohjanmaalla (tukikausi 2015-2020)**

Kohde	Eläinmäärä	Pinta-ala	Laidunpaine
Hailuoto, emolehmälaidun	38 emoa	51,5	0,74 emoa/ha
Hailuoto, emolehmälaidun, pitkä hoito	42 emoa	79,3	0,53 emoa/ha
Liminka Virkkulan emolehmälaidun	150 emoa	293	0,51 emoa/ha
Oulunsalo emolehmälaidun	54 emoa	88,5	0,61 emoa/ha
Hailuoto hieholaidun	34 hiehoa	30,6	1,1 hiehoa/ha
Liminka Virkkulan lammaslaidun	150 lammasta	35	4,2 lammasta/ha
Siikajoki lammaslaidun	75 lammasta	12,8	5,8 lammasta/ha
Oulunsalo lammaslaidun	30-40 lammasta	8,5	3,5-4,7 lammasta/ha